

Олексій Горбунов:

обличчя

"Не можу дозволити собі жити на професію."

Довідка про актора: Горбунов Олексій Сергійович. Випускник КДІТМУ. Заслужений артист України (1991). Знімався у фільмах: "Вантаж без маркування" реж. В.Попков (1985); "Зимівка на студеній" (1986); "Філер" реж. Р.Балаян; "Нові пригоди янки при дворі короля Артура" реж. В.Гресь; "Гришник" реж. В.Попков (1987); "Гу-га", "Кам'яна душа" реж. С.Клименко; к\м "Транзит" К.Шкурін (1989); "Розпад" реж. М.Беліков, "Яма" реж. С.Іллінська (1990); "Кому вгору, кому вниз" реж. С.Клименко, "Кисневий голод" реж. А.Дончик, "Голод-33" реж. О.Янчук (1991); "Зів'яла сакура в моєму саду, ти знову проходиш повз мене" реж. О.Чорний (1993); "Графиня де Монсоро" реж. В.Попков (в процесі зйомок) та ін. Мешкає в Києві.

Наша розмова відбулася наприкінці 1995 року в Будинку кіно. Це роздуми відомого українського актора нової генерації з приводу своєї професії, міркування щодо сьогоденного стану вітчизняного кіно, розповідь про друзів, колег, людей, що захоплюють його, і робіт, що є орієнтирами для нього. З Олексієм Горбуновим можна погоджуватись або ні, але щирість та відвертість цієї розмови не викликала в мене жодного сумніву.

- Як сформувалася Ваша кінокультура? Творчість яких світових режисерів, акторів вплинула на Вас у професійному та емоційному плані? Які фільми Ви дивитеся?

- Я дивився кіно з дитинства, як і всі мої однолітки. Ми кіно обожнювали. Але те, що вплинуло на мене, змінило мене внутрішньо - в першу чергу Фелліні. Це відбулося років у 18. Фелліні і Тарковський - це був шок. "Сталкер": не розумів його повністю, але відчував щось інтуїтивно, ходив

"прибитий" тижнями. З того часу для мене почалося серйозне захоплення кіно. Вступив до інституту. Їздили до ВДІКу, там раптом по-

бачили те, про що не уявляли: Антоніні, Пазоліні, всі класичні на цей час режисери, передусім італійці. Вони вплинули на мене як на людину. А ще - Тарковський, Михалков з "Незакінченою п'єсою...", Кончаловський, його "Сибіріада" була для мене відкриттям. У професійному плані на мене вплинула американська школа, їхні яскраві режисерські й акторські роботи.

- Відомо, що ви захоплюєтесь Стоуном?

- Так, я обожнюю Стоуна.

- На Вашу думку, він змінився з часом?

- Так, він вже інший. Але "Взвод", "Народжений 4-го червня" - блискучі режисерські роботи, найкращі фільми про В'єтнам. З акторів - Пачіно, Де Ніро, Брандо. Це така майстерність, про яку мріє кожен актор. За емоційним впливом найсильнішим був "Трамвай бажань" - одна з перших головних ролей молодого Брандо разом з Вів'єн Лі. Якщо б я зробив бодай десятку частку того, що зробив він, то було б акторське щастя. Ідеальний артист - ідеальна роль. Зрозумів, до чого прагнути свідомо і підсвідомо.

- Ви паралельно знімаєтесь в Києві і Москві?

- У Києві я не знімаюся майже два роки.

- Останній фільм - "Сакура"?

- Так, у Олега Чорного. Ще "Людина з команди "Альфа", але він став хітом в Москві, хоча і знімався тут. Продюсери - москвичі. В результаті, стрічка більш відома в Москві, де була на відео.

Паралельно вже півтора року я знімаюся в Москві у великій стрічці "Графиня де Монсоро" за Дюма. Покладаю на неї великі сподівання. Якщо вийде фільм, і я зіграю в ньому так, як хочу, як уявляю, то чекаю, що в моїй кар'єрі щось зрушиться. Це надія на те, що фільм побачать, бо він телевізійний, а кіно зараз дивляться переважно по телевізору.

- Зйомки наближаються до фіналу?

- В принципі, так. Знято вже приблизно 18 серій, залишилося 7. Кожна серія тривалістю біля години. Хочу наголосити, що я потрапив до картини виключно завдяки режисеру Володимиру Михайловичу Попкову. Він - мій хрещений батько в кіно. У "Графині.." в мене одна з головних ролей - придворного блазня Шико. Найяскравіший персонаж роману. Знаю, скільки відомих москвичів воліло б його зіграти. Завдяки Попкову і Жигунову (він є продюсером картини), я отримав провідну роль. Головна складність у серіалі - знімаємо з кінця, хід подій неможливо передбачити. Умови диктує виробнича ситуація. Важко і акторам, і режисеру. З іншого боку, режисер - справжній професіонал, та й мені, сподіваюсь, вистачить майстерності, щоб робота була на рівні.

- Робота з якими режисерами надала Вам можливості творчого вдосконалення?

- Передусім, з Попковим. Я безмежно радий, що зустрівся з ним. Попков зняв мене в першому моєму фільмі "Вантаж без мар-

кування". Попков робив за мене те, що я не міг зіграти. Як режисер, він вибудував для мене роль, матеріал. Це єдина моя картина, яку бачили, здається, тридцять п'ять мільйонів глядачів. Якщо мене впізнають на вулиці, то завдяки цій картині. Вдячний Попкову на все життя.

Потім Балаян. У нього я отримав невелику роль у "Філері", але там я зустрівся на майданчику з Янковським, з яким у мене були всі сцени і якого я безумно люб-

- Абсолютно погоджуюсь з Вами, це цікаве питання і я повернуся до нього. А зараз хочу продовжити про режисерів. Велике враження справила на мене робота з Андрієм Дончиком в картині "Кисневий голод" - це найсильніший фільм про армію. Ми разом з Дончиком вчилися, він мій товариш, і нам працювалося легко. Чесно кажучи, поки знімався, не уявляв, що він може таке створити. Я вдячний долі, що звела мене з Андрієм. Роль у його фільмі мені страшенно подобається.

мором. Оце для мене - українське кіно. Хоча ніколи в житті я не міг би сказати, що презентую собою українське кіно. Я просто актор. Є люди, які постійно говорять про незалежність українського кінематографа. Це мене просто вбиває. Ті, хто найбільше говорять, не вміють робити кіно на 90 відсотків. Саме вони і творять занепад. Це стосується маси речей взагалі. Можливо я помиляюсь, але те, що я бачу - справді так. Це речі суто внутрішні, про них

Кадр із фільму "Злочин з багатьма невідомими". Режисер О.Бійма. 1995.

Сцена з вистави "Дрібниці" за п'єсою Б.Шоу. Театр кіноактора.

лю. Я тоді тільки ще починав зніматися - і раптом мрія здійснилася. Балаян не ставить завдань, не веде розумних розмов. Він - дуже інтуїтивна людина. Звичайно, з ним можуть працювати ті актори, які знають його дуже добре. І Янковський, і Абдулов, не говорячи один одному ні слова, роблять так, як він хоче. Для мене це була надзвичайно складна ситуація. Авторитарність Балаяна і Янковського була настільки сильна, що я перші тижні був абсолютно скутий, забував слова, трусилися руки, і була купа смішних ситуацій. Потім з часом я навчився тих акторських тонкощів. Дивився, як грає Янковський. Гри як такої немає. Я тільки здогадувався, що він хоче зробити. Це вступало в суперечність із моїми уявленнями про акторську гру, коли він починав невиразно гнусавити, щось бубоніти собі під ніс. Я не міг цього зрозуміти. А потім, коли бачив на екрані його крупний план, усвідомлював наскільки тонкий він актор. Так я набував фаху.

- Але чи не здається Вам, що наша акторська школа переважно збудована на використанні іміджу, навіть у того ж Янковського?

Потім Світлана Іллінська, я знімався у неї в "Ямі", "Грішниці в масці". Мені пощастило, бо в "Ямі", як на мене, я отримав надзвичайно яскраву роль. Світлана дозволила мені робити багато речей на майданчику. Я пропонував грим, голос, пластику. В "Ямі" в мене великі сцени з Догілевою, Меньшиковим. Отже, я вдячний Світлані, Дончику, Чорному, з яким зняв останній фільм "Сакура". Сценарій писався для мене. Ми "відв'язалися", працювали два тижні "в кайф", абсолютно без грошей. Для мене це рідкісні хвилини щастя. На майданчику працювали мої друзі: оператор Сергій Бойко, художник Олег Ставицький. Це було чисте задоволення, ми вигадували експромтом. В результаті вийшла от така картина. Я б не сказав, що вона характерна для українського кіно, це пародійна, вільна манера.

У Михайла Ілленка - яскрава роль у "Фучжоу". Саме те, чого я хотів. Він відмінний режисер, на жаль, ми зустрілися на майданчику лише раз. У першій серії фільму я граю такого собі дурника з села, в другій - американського капітана. Фільм з гу-

не треба говорити на кожному кроці. Професія депутата і митця дещо різні.

- Ви сказали, що зустрічалися на майданчику з Олегом Меньшиковим, він зараз на хвилі популярності, яке Ваше враження про нього як про актора і про людину?

- Дуже гарна людина і хороший актор. Треба віддати йому належне. Він - тонкий актор, яких мало сьогодні. Сильна приналежність, пластичність, і звичайно, інтелігентність дають якості індивідуальності, ні на кого не схожої, своєрідну акторську манеру, тип з гарним європейським обличчям. Чудова людина, ми з ним бачились рік тому після великої перерви - він працював в Англії і Франції. Мені було цікаво, чи зміниться він після нашої спільної роботи в "Ямі", де в нас були теплі стосунки. Я відкрив для себе, що в нього немає й краплини того, що я ненавиджу в людях. Навпаки, він дуже уважний до людей. Думаю, що в цьому плані він дуже сильна людина, вихована, талановита, не дозволяє собі опускатися до дешевих трюків сучасних зірок. Хоча він зараз на видноті, залишається людиною цілком гідною.

А з тим, що Ви сказали щодо іміджу, я погоджуюсь. Це не тільки в Москві, а й в Україні. Мені не подобається манера сучасних режисерів: "краще зіграй себе". І всі ролі виходять "під себе". Я ненавиджу, коли мені треба бути собою, а не придумувати, перевтілюватися. Грубо кажучи, я не виконую функції актора, якщо мене пізнають в кожній ролі. Мої ролі в останніх картинах, якщо порівнювати їх ("Яма", "Кисневий голод", "Сакура" і

Кадр із фільму "Зів'яла сакура..."
Режисер О.Чорний. 1993.

"Фучжоу"), вийшли різні, мене не впізнають, і це є найбільша похвала. Я - прибічник того, що актор повинен ламати стереотипи. В кіно це надзвичайно складно. В театрі - легше, тому що йде робота в цілому, кожен день репетиції, напрацьовування ролі. У кіно треба сьогодні прийти, сьогодні зробити інший епізод, але продовжувати залишатися "в характері", не вибиватися з колії. Тому я люблю американців. Особливість їхніх акторів - вражаюче прагнення бути різним, полярним. Але ця американська школа спирається на МХАТівську систему, коли актори працювали "в характері", створювали яскраві образи - це могікани, яких, на мою думку, вже не буде. Щодо мого покоління, ми набагато мілкіші в перевтіленні, співпереживанні. Раніше люди робили це просто фантастично. А сучасний шлях, мабуть, простіший у професіональному плані.

- **Яка прокатна доля "Сакури"?**

- Ніякої. Її ніде немає. "Сакуру" можна подивитися лише в клубі "Сінема" на Русанівці, там

моя робота, якою я займаюся постійно, робота ведучого програми. Створюю імідж клубу (*офіційна назва посади - "арт-менеджер" - І.Г.*). Там працює чудова команда: Марина Лозенко, Саша Борисюк - нормальні люди, яких важко зараз зустріти в комерційному кіно, які люблять кіно. Марина - директор кінотеатру, який ввечері перетворюється в клуб. Вдень - безкоштовні покази для пенсіонерів. Приходить багато людей. Плануємо показувати і "Кисневий голод", і "Яму", і "Фучжоу", і "Сакуру", на останньому фільмі публіка стогне від задоволення. Дивно, але на студії серед професіоналів вона сприймалася прохолодно, а у глядачів - отака бурхлива реакція.

- **Ви відчуваєте задоволення від цієї роботи?**

- Клуб для мене - можливість показати свої фільми.

- **А театр? Яка його роль у Вашій акторській долі? Ви вважаєте себе актором кіно чи театру?**

- Я вважаю себе просто актором, не поділяю ці речі. Хоча освіту отримав на кінофакультеті. Вчився у народного артиста Костянтина Степанкова, якому я надзвичайно вдячний за те, що він створив для нас неповторну атмосферу. Чим театральний факультет відрізнявся від нашого? В хорошому розумінні це був "розгільдядський" курс, де нам дозволяли робити все. Не було рамок, системи, тупих обмежень, хоча всі ми тоді ще існували при соціалістичній системі. У нас збиралася "богема": оператори, режисери, кіноартисти. Працювали самі двадцять чотири години на добу, ніхто нас не примушував, грали те, що хотіли грати. Тобто Степанков протягом чотирьох років давав нам можливість розкритися, щоб відчути справжню насолоду від професії, і нікого не зробив армійським ідіотом. Степанков - дивної, неміряної глибини людина, надзвичайно талановита. Просто сидить і говорить, і вчить професії більше, ніж всі підручники.

Я люблю і театр, і кіно. З театром у мене зараз складніше. Грав у спектаклі "Метелики" Ю.Одинокого. Для керівництва театру ця вистава була неочікувана. Якби ж воно розуміло, що в театрі мають бути спектаклі різні - чим полярніші, тим краще. Але там зараз - політика режиму, табору (*мається на увазі театр Лесі Вк-*

раїнки - І.Г.). Там вертушку поставили на вході, є спеціальний список артистів, яких можна впускати, яких - ні. Таке відчуття, що вони живуть вісімдесят п'ятим роком, не відчувають, що відбувається на вулиці, які настрої в людей: ламка, катастрофа, тупикові ситуації.

- **Академізм "добив"?**

- Академізм щодо професійної сфери - це нормальні елементарні речі: як носити костюм, чітко вимовляти текст, тобто це - певна планка. Але ж цього теж немає, як на мене...

З театром ось така ситуація. Хоча я закоханий в театр. Актору краще працювати в хорошому спектаклі, ніж в кіно.

- **Стабільність?**

- Стабільність і енергія залу, що дає міцний заряд. Цього в кіно або взагалі немає, або є постфактум: більше слави, популярності, принаймні, так було раніше. Але всюди своя специфіка, своя привабливість, у кіно існує свій магнетизм. Однак живий діалог з глядачем ні з чим не порівняти.

- **Що для Вас найголовніше у зйомках фільму? Фінансовий бік, творчий процес, або, так би мовити, внесок в культуру?**

- "Внесок в культуру" - ніколи про таке не думав і, сподіваюсь, думати не буду, навіть в хорошому сенсі. У мене були і підйоми, і падіння, і безробіття, як у кожного актора. Тобто з ілюзією, ефемерністю професії я давно розлучився. Отже, на сьогодні вирішальним для мене є фінансовий бік справи. Якщо це Дончик або Чорний, або Іллінська, або Попков - не буду питати скільки це коштує. В інших випадках головну роль гратимуть гроші.

- **Але є межа, через яку Ви не перейдете в своїй професії, навіть за гроші?**

- За великі гроші я погоджусь на все.

- **Навіть у фільмі, який не будете вважати гідним вашого таланту, світосприйняття?**

- У чому завгодно. Акторська професія в принципі проституційна, звичайно, в хорошому сенсі. Видавати з себе генія, суперлюдину, великого митця я не можу. Розумієте, ліпше залишатися в професії. Будь-яку роль я можу зіграти більш-менш гідно. Це краще, ніж підробляти водієм, не зніматися "з приципу". Моралізаторство мені не притаманне.

- Якою в ідеалі має бути роль, щоб Ви отримали від неї задоволення?

- Це, передусім, має бути хороший матеріал. От "Графиня де Монсоро", складна робота, але задоволення отримую - нормальний текст, професійна команда, це зараз - як мрія. Персонаж Шико мені близький і зрозумілий, гарно вибудовані діалоги. Знаєте, від сучасних сценаріїв мені вिति хочеться. А тут - класична річ. Море задоволення та фантазії.

- Як Вам працюється в Москві? На Вашу думку, чому вони вижили, а в нас відбувається повільне вмирання?

- Я не знаю, чи вижили вони, бо там ситуація теж дуже важка. Головне - фінансова підтримка на державному і приватному рівні. Розумієте, Москва - це фінансовий центр світового рівня, там зовсім інші гроші та можливості. Пам'ятаю, коли їздили до Москви студентами, це було якесь диво, Мекка. Стільки театрів, акторів, фільмів - приїздили після Таганки до Києва, де нічого не було ні в кіно, ні в театрі. Тут було болото, розмірене життя. В принципі, так і продовжується.

Я не можу зрозуміти чому. Я обожаю Київ, знаю, скільки талановитих людей будь-яких професій тут живе. Енергетика в місті просто чудова, але, як хрест над містом: прориву не відбувається. Це містичне коло, це триває вже довгий час.

І взагалі, як можна торохтіти на кожному кроці про незалежність держави, коли студія імені О.Довженка зупинилася, зубожіння дике, не розуміють наскільки страшно лишати країну без кіно і мистецтва взагалі. Треба створити умови. Як тільки талановита людина виривається до Москви - отримує шанс, перспективу. В нас немає перспективи. Якби мені завтра запропонували в Москву, я б поїхав не думаючи, хоча мені складно. Сім'я, дім, друзі. З іншого боку, враховуючи професійний розвиток, я б поїхав, тому що розумію, що за грошима і кар'єрою це інший рівень. І також, щоб люди мене знали.

- Говорять, що атмосфера в Москві надзвичайно жорстка.

- Сьогодні там жорстка конкуренція, це просто Дикий Захід. Проривитися неможливо, якщо не маєте сильних зв'язків, або надзвичайно яскравого таланту. Лише такий шлях.

Тут я знімаюсь вже 12 років - ну і що? Отримав звання "Заслужений артист України". Найбільше досягнення в кіно - двокімнатна квартира, за що велике спасибі Спілці кінематографістів. Оце і є межа бажань українського артиста.

Немає правих і винних. Були різні режими й нічого не зрушилося. При тому режимі ми були в загоні, але хоча б фільми знімали. Усе-таки був і Параджанов, і Ілленко, і Балаян. Класики, яких ми знаємо, яких вивчаємо. А що зараз? На рівні зірок - повне забуття: той же Степанков, Миколайчук покійний. Сенсу цим займатись немає. Жити лише на свою професію - велика розкіш в наш час. Дійсність виявляється сильнішою. Якби міг взяти частину Києва до Москви і там працювати, це було б ідеально.

Розумієте, ми в іншому центрі. Такого міста немає ніде в світі. Ніщо не дасть тих відчуттів, які переживаєш на Подолі, на Андріївському узвозі. Не треба намагатися дістати те, чого ми ніколи не дістанемо. У нас є маса своїх див, чудових якостей, і дай нам Бог їх зберегти.

- Змінимо тему. Акторський досвід перевтілення якимось чином впливає на Вас як на особистість?

- Ніколи. Я пересічна, твереза людина, гра дає мені насолоду, але розум постійно працює, зберігається контроль. Не знаю добре це чи ні, але я дуже сильно контролюю себе.

- Тобто, між Вами і Вашим героєм існує кам'яна стіна?

- Так. Були моменти, коли контроль зникав, була чиста імпровізація, чисте натхнення, коли я не усвідомлював, як це раптом виходило. Це ті хвилини, до яких ми прагнемо усе життя. Коли актор змінює пластику, мову - контроль ще не знімається. Моменти просвітлення, повної перебудови, творчого шоку - завжди неусвідомлені. Я постійно існую між тверезим розумом і безумними алогічними вчинками, відірваністю від земного.

- Міра гри у Вашому житті?

- Як актор, іноді використовую свою майстерність, щоб увійти в контакт, сподобатися глядачам, які приходять до нашого клубу. А в нормальному повсякденному житті я актор тією ж мірою, як і будь-яка людина, залежно від

обставин і вміння. Я не хочу бути кращим чи гіршим, я не вигадую себе. Кожного моменту я є такий, який я є зараз. Бути професійним актором - це не значить обов'язково постійно грати, брехати, використовувати своє вміння в житті. А всі люди до кінця все одно не відкриються. "Весь світ театр..."

- А пригадуєте "Гамлета": "Що він Гекубі, що йому Гекуба..."? Що змушує Вас до постійного неспокою? Чому акторство, співпережи-

Олексій Горбунов у телесеріалі "Графиня де Монсоро".

- вання є для деяких людей необхідним способом існування?

- Це та професія в своїх рідкісних моментах, коли глядач і актор ллють сльози за тим, чого немає, за ілюзією, ефемерністю, маренням. У ці хвилини отримуєш те, що не можуть дати жодні земні блага. Це, як наркотик, повна відстороненість від того, що є тут і зараз. Найвища насолода для актора. Це завжди з подачі Бога. Це сила мистецтва, а не математики.

- Катарсис?

- Так, мабуть. Ці речі неможливо пояснити, зрозуміти. В цьому найбільше щастя.

- Ви відчували отакі моменти щастя в своїй акторській долі?

- Так, це стан натхнення, заради якого я займаюся цим і існую як актор.

- Дякую за цікаву розмову і відвертість. Я бажаю Вам не втратити насагу і прагнення до самовдосконалення, бажаю реалізувати Ваш творчий потенціал, Ваш акторський дар.

- Сподіваюсь, що це відбудеться.

Розмову вела Інетта ГРИНЬОК.